

VIII.

A POLITIKA SVINDLEREI.

Hogy Tisza Kálmán közjogi oppositioja a balközép vezérének hazafiságáról és éles politikai előrelátásáról tesz tanuságot;

hogy Tisza Kálmánnak 1875. febr. 3-án tartott beszéde, — mely a Deák-párt és balközép fuzióját eredményezte, és a mely lényegében nem egyéb, mint a balközép hét éven át vallott elveinek az idők és körülmények egy egy kedvező fordulata szerint való érvényesítésére nyujtott kilátás, — hogy, mondom e beszéd a nemzet jól felfogott érdekének és azon politikának tiz parancsolatja, a mely politika egyedüli biztosítéka nemzetiségünk és államiságunknak:

hatalmasan igazolva van azon kiegyezési tárgyalások folyama által, a melyeket Tisza Kálmán ép annyi tapintattal, mint szerencsével vezetett.

A tények ékebben szólnak minden okoskodásnál.

Tény, hogy Austria határozott ellenséges állást foglal el Magyarországgal szemben; tény, hogy haszonleső kapzsisága a közös érdekekre nem hederít; — tény, hogy anyagilag jobb helyzetben levén mi nálunk, — erejét érezve, minden módon és minden eszközökkel igyekszik azt saját javára zsákmányolni ki; — tény, hogy Lajthán túl a pártviszonyok bármely kormány aktióját megbénítják, mert Austriában a kabinet vak eszköze, alázatos szolgája a birodalmi tanács pártjai és pártocskái szeszélyének; végre tény, hogy Ő Felsége akár Magyarországon, akár Austriában a kormányzást ez idő szerint csak az 1866. XII. t. c. alapján tartja lehetőnek, mert — igen helyesen — úgy van meggyőződve, hogy minden kísérlet a közjogi kapocs olyszerű tágitására, a mely Magyarországnak előnyt biztosítana, vagy a birodalom két fele közötti beláthatatlan surlódásokat idézne elő, — vagy fölbontaná magát a közjogi kapcsolatot.

E tények logikája tehát, hogy:

az Austria előnyére megváltozott helyzetben a birodalmi tanács pártjainak az osztrák miniszteriumot játékszerré alacsonyító izgága fészkelődései mellett Tisza Kálmán szerencsével oldotta meg a kiegyezés nagy kérdéseit, mert a Deák-párt által megoldatlanul hagyottakat is elintézte, s mert egyebekben nagyobb előnyököt biztosít

tott Magyarországnak, mint hazánk anyagi erejének teljében az opportunitás összvéren nyargaló honboldogítók tettek.

Tisza Kálmán ismerte Austriát és számot vetett az ország helyzetével, a midőn a közjogi oppozitiót mindaddig folytatta míg egy egy fölmerült kérdésnél politikája győzelmét remélhette; — és föl hagyott azzal, a midőn elveinek érvényesítésére csak lassan, egyenként és az által törekedhetett, ha az újabb kiegyezési alkudozások az ő hét évi politikájának szükségszerűségét igazolván, a fejedelmi meggyőződés némely kérdésekben az 1867. XII. t. cikknek gyakorlatilag hebizonyosodott hiányait felismeri, és ebből kifolyólag belátja, hogy Magyarországon egészes pártalakulás csak közjogi oppozitió alapján lehetséges.

* * *

És a mint közjogi tekintetben, — úgy minden más téren igazolták a viszonyok, hogy Tisza Kálmán — magyar nemzeti politikát követ.

Az, hogy bár áldozatok árán — az államháztartás egyensúlyát helyreállítani igyekszik; — az, hogy tetteiben és beszédében a magyar faj supremáciáját akarja föntartani, s erélylyel vagy erővel, de védi a nemzetet a nemzetiségi izgatók államellenes apostolkodása, s a nemzetiségi aspiratiók államiságunk ellen irányuló tul-

kapásaitól; — s az, hogy hét évig vallott elveit azon mértékben igyekeznek érvényesíteni, — vagy legalább azok helyességét lefelsőbb helyen bebizonyítani, a mint azt a körülmények megengedik; végre az, hogy belügyi téren fogamatba vett reformjai a magyar érdekek és a magyarság erejének ide bent való megszilárdítását célozzák, — mind arra vallanak, hogy Tisza komolyan gondolkozó politikus, a ki nemcsak a jelen szemkápráztató előnyeieért, de a — jövőendő hasznáért dolgozik.

Mert ne ámítsuk magunkat: elfog jöni az az idő, a midőn Magyarország csak önére lesz utalva. Az osztrák pártok magatartásából s a Lajtán túli sajtó hangjából kirí a Németországgal egyesülésre vágyódás, s a „német-egység“-nek — Austria megsemmisülése árán is — bekövetkezésébe vetett reménység.

És ne ámítsuk magunkat a szláv aspirációk teljesülésének lehetetlenségébe vetett — ostoba bizodalommal. — A népek fejlődése, e fejlődésnek fokozatos haladása, majd népfajoknak népcsoportokká, néptestekké, nemzetiségekké, és végre nemzetekké válása — nem új dolog már a történelemben. — A mint az „olasz-egység“, — az olasz után a német nemzetiségek egyesülése megtörtént, meg fog, — mert meg kell történni — a szláv nemzetiségek, — ha nem is egy állammá, de államokká — egyesülésének is.

Utalok Oroszország törekvéseire. Utalok az ezen törekvések által támogatva, mind hatalmasabban nyilvánuló szerb és montenegrói szláv törekvésekre; — utalok a csehországi hangulatra; és utalok hazánk déli vidékein napról-napra leplezetlenebbül nyilatkozó magyarellenes tüntetésekre.

Vessék össze e jelenségek és törekvéseket azok, a kik kevés szóból sokat értenek, és szeretnek gondolkozni, és ha nem elfogultak, és ha elismerik a viszonyokban nyilatkozó kényszer hatalmát: — meglesznek győződve arról, hogy ma már a szláv aspirációk nem ábránd, nem lehetetlenség, hanem közel küszöbön álló olyan valószínűség, a mely ellen nekünk magyaroknak vértézve kell lenni, épugy, mint a hogy fedeznünk kell magunkat Németországnak Austria német tartományai felé gravitáló törekvései ellen, mely törekvések e tartományok hangulatában elég istápot találnak maguknak.

Ily helyzetben a magyar nemzeti politikának oda kell törekedni, hogy a katasztrófát ne sietesse, hanem, — egyrészt Ausztriától lassan nyerjen előnyöket, és ezáltal is éreztesse vele, hogy Magyarország ismeri saját erejét és saját jövődjét, mely megadja neki azt a függetlenséget, a melyet a Deák-párt 1867-ben oly könnyelműen dobott oda Lajthántúlnak: — másrészt pedig idebent minden tette arra irányuljon, hogy a nemzet faji erejének ápolása, fejlesztése,

— ha kell dédelgetése biztosítsa az ország fenállását, hatalmát, erejét, függetlenségét akkorára, mikor a nemzetiségi egyesülések által előidézendő katasztrófa — befog következni.

* *
* *

A mely politika nem ezt tűzi ki törekvésének végcéljául, az vagy magamagát ámitja — vagy nem gondol a jövővel, — vagy csak saját hasznára akarja kiélni az országot addig, a míg bekövetkezik, a minnek bekövetkezni kell, hogy: — magunkra maradunk.

De ezek az emberek — nem fogják az országot a vég elveszéstől megmenteni; míg azok, a kik a jövővel számot vetettek, — átéreztek a legnagyobb magyar legnagyobb mondásának mély jelentőségét, hatalmas igazságát; tudják, mit mondott és mit akartt Széchenyi azzal, midőn e szavakat írta zászlójára:

„Magyarország nem volt, hanem lesz.“

* *
* *

Ez az én egyéni nézetem. — És mert megvagyok győződve nézetem igazságáról, szeretem a Tisza Kálmán politikáját olybá tekinteni, mint a mely minden aktiójában a jövővel vet számot, s Magyarország jövőbeli önállóságának és erejének magvát hinti el.

De ha én tán csalódom, a mit különben 10—15 év el fog már dönteni, Tisza Kálmán politikája az adott viszonyok között mégis csak a leghelyesebb, a legigazabb, a legmagyarabb és ez időszerint egyedül alkotmányos és parlamenti politika, mert — elvekre van alapítva.

Igy érzi ezt a nemzet is, midőn Tisza után csak Senyeit tartja lehetségesnek.

Pedig Senyei Pál báró most magában áll; — de programjában elvek vannak lefektetve: elvek, a melyek lényegben oda törekeshetnek, a hová Tisza Kálmán. — A magyar nemzet erejének emelésére és biztosítására.

Senyei, éppúgy mint Tisza, érzi, hogy az egészséges pártalakulás magva a közjogi álláspont, s azért programjának első pontja azon magatartás meghatározása, a melyet ő Austriával szemközt elfoglal.

Senyei, mint Tisza, érzi, hogy egy egészséges pártalakulás alapfeltétele: a magyar nemzet politikájának a magyar nemzet politikájával csinálni ellenzékét, s azért programjának második pontja: azon elveknek meghatározása, a melyek az ő nézete szerint a magyar nemzeti politikának alapját képezik. — Tehát a cél mind a kettőnél ugyanegy; az eltérés az elvekben van, a melyek szerint a cél eléréséhez szükséges eszközöket ki-ki megválasztja.

És ennek dacára én nem hiszem, hogy Senyei valaha pártot tudjon magának terem-

teni; — bár el kell ismernem, hogy ez idő szerint az ő oppozíciója az egyedüli kormányképes, és az ő pártja leend az egyedüli, a mely egészséges alapokon szervezkedett.

Nincs terem e véleményemet bővebben indokolni. Elégnek látom egyszerűen a nemzet politikai ösztönére való hivatkozást, a mely Senyeitől leginkább, — sőt talán egyedül közjogi álláspontja miatt fordul el.

Osztráknak tartja őt az — osztráknál.

*
* *

Senyei legutóbbi fellépése azonban kétségkívül tiszteletet parancsoló. — A kik nincsenek is egy véleményen a nemes báróval, kalapot emelnek azon férfias és becsületes eljárásért, a melylyel nem csatlakozott a fuzionált ellenzék — elvtelen, haszonlesó és egyenesen Tisza Kálmán személye ellen egyesült — csordájához.

Mert, hogy ezek az emberek politikai svindlerek, könyvem folyamán eléggé indokolva van.

A volt Deák-párt folytatásai ők, a kik nem törődve elvekkel, hazával, alkotmányjal, törvénytisztelettel: — párttá egyesültek, hogy azon tagjaik, a kik erkölcsi halottak, — újra szerepet játszhassanak; azok, a kik hiába áhítottak hatalom után — az ugorkafára kapaszkodhassanak; — azok pedig, a kik csak statistái, marionettjei a párt vezéregyéniségeinek, megszerezhes-

sék maguknak mindazon előnyöket, a melyek egy erkölcstelen párt és kormány kebelében bőven kijutnak olyan embereknek, a kik a legnagyobb gaztett előtt is képesek szemet hunyni, ha abból önhasznukat látják.

* * *

Megunták várni e jó urak, hogy az ország tudomásul vegye kiadott programmjukat, és csoportosuljon körülöttük: kibocsátották ők a felhívást, hátha majd annak több sikere lesz.

Svindel még ez a fölhívásuk is.

Támadják benne Tisza Kálmánt, a ki alkotmány ellenesen kormányoz, mert azt hiszik az élehetetlenek, hogy Tisza Kálmán oka még annak is, hogy az ország az ő pártalakulásukat nem vette örömujongva tudomásúl; és támadják Tisza Kálmánt e fölhívásban azok, a kik a miniszter-elnök politikáját 2 és fél évig helyeselték.

És úgy akarják lépre csalni a madarat, hogy ígérnek — nem az eddiginél célirányosabb politikát, hanem — képviselői kerületeket és mit tudom én, miféle támogatást.

A kik csatlakozni akarnak a fuzionált habarékokhoz, azok a felhívásban biztosítatnak, hogy báró Bánhidy Bélánál (Museum-körút 18. szám) kapni fognak — talán programmot, gondolják önök?

Nem!

Kapni fognak — utasításokat és támogatást: hogy kell Tisza Kálmán ellen dolgozni, és ez által — kerülethez jutni.

* * *

Mikor ez az inséges felhívás megjelent, valaki azt jegyezte meg, hogy jobb lett volna tán, ha a hívőket nem Bánhidéhoz, hanem egyenesen báró Simonyi Lajoshoz utasítják (bodzafa-utca, saját ház). Végre is ő a pártvezér; illenék, hogy ő adjon „támogatást“ és kerületeket.

— Ez azért nem történt, válaszolt, a kihez a megjegyzést intézték, mert báró Simonyi Lajos következetes ember. Nem akarja meghazudtolni azt a föliratot, a mely kapuja alatt pompázik, hogy:

„Itt mindennemű házalás és koldulás tilalmazva van.“

* * *

És dacára báró Simonyi Lajos e következetességének, dacára a nagyhangú felhívásnak, — dacára az ellenzéki sajtó szájaskodásának, — a nemzet még is hideg marad; nem akar melléttük lelkesülni; és megcsinálta róluk a maga véleményét, a mely ott él a közvéleményben, s a melyet minden szavuk, minden tettük nemhogy eloszlatna, de megerősít.

A nemzet véleménye pedig a habarékpárt vezéregyéniségeiben öntudatos, — azon tagjai ban, a kik meggondolatlanul követik vezéreiket — öntudatlan politikai svindlereket lát.

És miután a néhai Deákpárt idejével Magyarországon a Svindel-korszak lejárt, a habarékok minden erőlködése hasztalan.

A nemzetnek nem kellene a — politika svindlerei.
